

SERMO

AUGUSTINO TRIBUTUS

DE RUSTICIANO SUBDIACONO

A DONATISTIS REBAPTIZATO ET IN DIACONUM ORDINATO.

I. ADHUC MŒRENS ET DOLENS (3), fratres, sisto me Sanctitati vestræ: nec enim præteriti casus (dicam mei, dicam vestri?) dolorem potui digerere. Ter conatus sum verbum, unde debitor sum, vobis subministrare; toties et meæ et vestræ lacrymæ conantis vocem suppresserunt: nec potui melius curas quibus premebar, quam ubertate lacrymarum explicare. Quid ergo fiet? Nunquam-ne meo, nunquam vestro luctui limes statuetur? Quoties me videbitis intrantem, non cessabitis pectora tundere, et gemitus dare? Quoties vos congregatos videro, in lacrymas ibo et suspiria? « Tempus lugendi¹, » et mihi et vobis circumscripserunt eloquia divina. Nec dolui, cum vos lacrymantes vidi; (et ad Lazari recordationem flevit Dominus Jesus Christus, et qui eum flentem videbant Judæi dixerunt: « Ecce » quomodo diligebat eum²: ») imo potius, si quid in lacrymis jucundum, si quid gratum esse potest, illud e vestris collegi: dicebam enim intra me, Ecce quomodo diligebant eum; qui patrem tanto affectu prosequabantur, eumdem dabunt et filio, qui eorum pater factus est;

¹ Eccl. III, 4. — ² Joan. XI, 36.

hæredem oneris facient hæredem amoris; qui succedit honori, succedet et charitati. Bonum ingredienti omen est¹, antiquæ in pastorem dilectionis in ovibus signa videre. Fiet amoris translatio in eum cui facta est curarum collatio? nec mutato pastore cessabunt eum diligere, qui debet oves pascere, cujus vocem audient², et qui Deo teste, conscientia teste, paratus est cum adiutorio Domini pro ovicularum minima animam suam impendere et superimpendere.

II. Si quæ ratio dolendi, si flendi, tota mea est, non vestra, non ejus, cujus tangimur desiderio. Solutus est ille, vinctus ego; stadium emensus, curro. In patria est, unde peregrinor: curas quas deposuit, in sinu meo reposuit. Clavum bene tenuit, de me quid fiet nescio: appulit, fluctuo. E littore videt iratum pelagus, furentes procellas: exclamo in mediis fluctibus, « Salva nos, perimus³. » Et vere perimus, et vere periculum urget, et vere caput meum impellit, non meum tantum periculum, sed et vestrum; nam sine vobis salvus esse non possum. Vestrarum animarum jactura, mea est. Quidquid Domino meo de vobis perit, periculo meo perit: rationem sum redditurus, « Pellem pro pelle⁴. » Misericordem Dominum habeo, sed rigidum computatorem: oviculas suas quotidie numerat, has in manibus descriptas habet, exigit numerum, quem si non reddidero, ingens capiti meo periculum creatur. Videte, fratres, si sarcinam meam considerans a lacrymis possum temperare, si de gravi onere meo non mihi dolendum est. Pondus meum alleviate; faciet charitas vestra quod immane est mitius: et adjuvante Domino, et pastor et oviculæ pascua invenient, et postquam in meridie cubaverint, « Accumbent

¹ Vide 1 Retract. I, n. 3. — ² Forte et ejus vocem audient, qui. —

³ Matth. VIII, 25. — ⁴ Job. II, 4.

» cum Abraham, Isaac et Jacob ; ubi non erit sol, neque
» ullus æstus¹, » sed in umbra Domini pax et refrigerium,
quando luctus noster vertetur in citharam, et voces flen-
tium in cantus exultantium.

III. Cæterum, dilectissimi, dum de pastore erepto lu-
gemus, nascitur de perduto fratre dolendi occasio. Præ-
cisum est a nobis membrum, pars nostri facta est pars
Donati, transiit miles Domini ad castra Philistinorum,
et de vase honoris factum est vas dedecoris. Intelligitis
quid dico. Miser ille Rusticianus Mutigenensis diaconus sa-
cramentum quod Ecclesiæ debebat, abjecit, et ordinem
suum infideli participatione polluit. Quid non feci, quos
non adhibui conatus, ut in præcipitium ruentem in plano
collocarem, et eximerem periculo, qui periculum ama-
bat in quo periit ? Is prima et urgens fuit cura mea, qui
nunc est dolor meus. Nolebam mihi subtrahi in ipso one-
ris mei exordio, quem a satis longo tempore videbam
tanquam fulgur de coelo cadentem. Et licet ipse, exi-
gentibus peccatis suis, a Domino deserui meruerit ; doleo
tamen quod de eo ad Dominum meum dicere non pos-
sum, « Ecce me cum pueris quos dedisti mihi². »

IV. Vobis omnibus notum scio : et tam bene scio,
quia scio vestrorum multis moras quas hic trahebat, dis-
plicuisse. Quoties venerandus noster Valerius, me præ-
sente, cum visceribus paternis dixit ad eum, Quid hic
agis ? Cur stationem tuam deseris ? Cur Presbytero tuo
non collaboras ? Cur Hipponem Mutigenæ præfers, cui
alligatus es ? Et cum responderet, se ad solitudinem mi-
nime idoneum, clericatum non monachatum iniisse se
nullos Mutigenæ habere cum quibus versaretur ; respon-
debat sanctus senex, « Alligatus es uxori, noli quærere
» solutionem³. » Tua est Ecclesia Mutigenensis, non nostra ;

¹ Matth. viii, 11, et Apoc. vii, 16. — ² Isai. viii, 18. — ³ 1 Cor. vii, 27.

ad eam nomen, non ad Hipponem dedisti : nonne sæculo
renuntiasti, nonne amicis, nonne sanguini ? Audiebat di-
centem, sed male audiebat, qui dicenti non obsequeba-
tur. Quid factum est ? Cum satis festivus haberetur, indo-
lisque ad scurrilitatem proclivioris, inter nugas sæculi,
inter convivia, et computationes diurnas, sæpe etiam
nocturnas, tandem defecit : extinctus est spiritus timoris
Domini : de luto in lutum provolvitur : alternis vicibus
et alios invitans et ab aliis invitatus, et conviva et convi-
vans, cum æri quod contraxerat solvendo non esset, et a
creditoribus urgeretur, et se quotidianis implicaret erro-
ribus, et plurimis scandalum crearet, tandem a presby-
tero suo excommunicatus, ad Donatistas transfugit, et
ab eorum episcopo non tantum exceptus, quod contra-
jus Ecclesiarum est ; non tantum rebaptizatus est, quod
impium est : sed etiam diaconus, quod maxime lugendum,
factus est.

V. Hæc ego cum primum accepi, aberat venerandus
senex noster Valerius : sed commota viscera dilationem
minime passa sunt. Ingemui, dolui, pro eo in conspectu
Domini mei effudi animam meam. Et quia mihi a multis
relatum fuerat, Macrobius episcopum Donatistam, ad
quem confugerat, virum esse pacificum, non longe a
regno Dei et a concordia fratrum, qui si aliquos rebap-
tizaret, id invitatus faceret : hunc litteris convenire statui,
et quam obnoxio precibus ad eum per amicos agere, ut in
subdiacono nostro baptismum Christi non exsufflaret,
nec iterum baptizaret, quem in nomine Dei et baptizatum
et signatum fuisse non nesciret. Egredere litteras nostras ad-
misit : sed tandem Maximi et Theodori, quibus illud ne-
gotii injunxeramus, precibus adactus est, ut eas recitari
sineret, et ipse etiam legeret : quibus nihil aliud respon-
dit⁴, quam, « Non possum nisi ad me venientes suscipere,

⁴ Vide epistolam 107. inter Augustinianas.

et eisdem fidem quam postulaverint dare. » Cumque de Primiani facto instarent; dixit, non esse filii in patrem inquirere. Et quia per litteras quas ad Macrobius dedi, rogabam ut responderet quæ coram populo nostro legerentur¹, si vero recusaret, me nostras recitaturum cum primum abessent milites. Hodie, fratres, fidem meam libero, nullus adest qui possit turbas ciere, novi vos omnes ad concordiam et ad alienos amplectendos promptiores esse quam ut excitem, litteras ad Macrobius profero, ut actorum nihil conscientiam vestram lateat; sed apud Deum et homines innotescat, quam sincero corde, quam pacifico affectu, inspirante Domino rem tractaverim. Quod si postea perit frater noster, in sua non in nostra conscientia peribit. Veniet Dominus, qui hos et me iudicabit: veniet certe, frumentum asserturus, paleam dispersurus. Aquas nostras, quas tantopere formidant, ipse examinabit, et coram omnibus manifestissime iudicabit, an quas pollutas duxerint; ipse quoque habeat. « Certe videbunt in quem pupugerunt². » Quid enim est aliud Christianum rebaptizare, quam Dominum iterum pungere? Signum regis accepit, crucem admisit, in morte Christi tinctus est: quid aliud facis, qui talem bis baptizas, qui regis signum exsufflas, qui crucem expungis, quam mortem Domini inanem et vacuam reddere, et universam salutis nostræ dispensationem ostentui habere?

VI. Aqua nostra non est aliena, virgo est et sancta; in fontem nostrum descendit Spiritus, quos irrorat sancti sunt: videant qua temeritate pollutos astruant, quos talibus undis aspersos noverint. O sacrilegam novitatem! o vocem impiam! Sanctificavit Deus aquas in initio mundi per Spiritus incubationem, ex eis tot et tanta pro-

¹ Confer Augustini epistolam 23, n. 6 et 7. — ² Joan, xix, 37.

dierunt miracula, quæ de aquarum nostrarum sanctitate nos erudirent, et de veritate quorum umbræ erant, instruerent, et de regeneratione quam in aquis haurimus certos facerent, et eas alienas vocant, et ab his abstinent, et mendaces dicunt, et omnem eis fidem abrogant. Erit itaque verax aqua Primiani, quem tam immani anathemate percussistis, quem tantorum scelerum in vestro conventu reum iudicastis: nec tamen quos baptizavit, iterum tinxistis, et Ecclesiæ catholicæ, columbæ nostræ, sponsæ immaculatæ, infideles, impuræ, mendaces aquæ apud eos erunt? Dicent forsitan, Mendaces erant qui Primianum innocentem damnarunt, et ideo ejus aquæ mendaces non fuerunt. Sed quid dicent de Feliciano et Prætextato, qui Primianum damnaverunt, et ab illo tam grandi schismate discesserant? An quos baptizaverant, nova et recenti tinctione Ecclesiæ suæ pepererunt? Nequaquam. Feliciani et Prætextati aquæ fideles qui postmodum coierunt, et adversus Ecclesiam catholicam insani fœderis communiione conspiraverunt; aquæ vero nostræ infideles et profanæ? O insana et perversa cogitatio!

VII. Addunt etiam, « Qui baptizatur a mortuo, quid est lavacrum ejus¹. » Erratis, miseri, non intelligentes Scripturas. Non dicimus baptismum quo tinguunt illi, quos velut mortuos a vivorum communiione separamus, nihil esse; sed nihil prodesse, quandiu inter mortuos vivitur. Tolle quod obest, jam prodest. Quod extra accepisti, proficiet cum intus fueris. Emenda baptizatum, sufficit: latens in semine virtus, incrementa sumet: spiritum Dei ex alto induet; et qui in Christo per baptismum sepultus fuerat, licet foris, postquam in Ecclesiæ sinum admissus fuerit, et mortuos reliquerit sepelire mortuos suos, sentiet aquam fidelem, nec hæreticorum

¹ Eccli. xxxiv, 30.